

Vabariigi Valitsuse korraldus

**”Vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmise Euroopa konventsiooni”
heakskiitmine ja volituste andmine**

“Välissuhtlemisseaduse” (RT I 1993, 72/73, 1020; 1996, 49, 953; 1997, 73, 1200)
§ 19 lõike 2 ja § 20 lõike 1 alusel:

1. Kiita heaks “Vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmise Euroopa konventsioon”, mis on koostatud 24.novembril 1983.a Strasbourg’is.
2. Volitada Eesti Vabariigi alalist esindajat Euroopa Nõukogu juures suursaadik Ants Froschi kirjutama alla punktis 1 nimetatud konventsioonile.

Siim Kallas
Peaminister

Aino Lepik von Wirén
Riigisekretär

Vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmise Euroopa konventsioon

Strasbourg, 24.11.1983

Konventsioonile alla kirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

arvestades Euroopa Nõukogu eesmärki saavutada oma liikmete suurem ühtsus;

arvestades, et õigluse ja ühiskondliku solidaarsuse huvides on vaja käsitleda tahtlikult toimepandud kuritegude nende ohvrite olukorda, kellele on tekitatud kehavigastusi või tervisehäireid, ja nimetatud kuritegude tagajärjel surma saanud isikute ülalpeetavate olukorda;

arvestades vajadust välja töötada ja kehtestada nimetatud ohvritele hüvitise maksmise kord, mille kohaselt maksab hüvitist kuriteo toimepanemise koha riik, kui süüdlane on jäänud tuvastamata või kui tal puuduvad hüvitamiseks vajalikud vahendid;

võttes arvesse vajadust kehtestada selles valdkonnas miinimumnõuded;

arvestades Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee resolutsiooni (77) 27 kuriteoohvritele hüvitise maksmise kohta,

on kokku leppinud järgmises.

I osa. Põhiprintsiibid

Artikkel 1

Konventsiooniosalised kohustuvad rakendama abinõusid konventsiooni I osas nimetatud põhimõtete elluviimiseks.

Artikkel 2

1. Kui hüvitist ei ole võimalik saada muust allikast, maksab hüvitist riik:
 - a) isikule, kellele tahtlikult toimepandud kuriteoga on tekitatud raske kehavigastus või tervisehäire;
 - b) kuriteo tagajärjel surma saanud isiku ülalpeetava le.
2. Hüvitist makstakse nimetatud juhul ka siis, kui õigusrikkujat ei ole võimalik vastutusele võtta ega karistada.

Artikkel 3

Hüvitist maksab riik, kelle territooriumil on kuritegu toime pandud:

- a) konventsiooniosalise kodanikule;
- b) Euroopa Nõukogu liikmesriigi kodanikule, kelle alaline elukoht on riigis, mille territooriumil on kuritegu toime pandud.

Artikkel 4

Hüvitise suuruse määramise aluseks võetakse varaline kahju, nagu töövõimetusest tulenev sissetuleku kaotus, ravikulud, matusekulud või ülalpeetava elatise kaotus.

Artikkel 5

Hüvitamiskorras võib ette näha hüvitatava kahju liikide ülem- ja alammäära.

Artikkel 6

Hüvitamistaotluse esitamise tähtaja võib kehtestada hüvitamiskorras.

Artikkel 7

Hüvitise taotleja majandusseisundist lähtudes võib hüvitise suurust vähendada või hüvitise maksmisest keelduda.

Artikkel 8

1. Hüvitise suurust võib vähendada või hüvitise maksmisest keelduda, kui selleks annab alust ohvri või taotleja käitumine enne kuritegu, kuriteo ajal või pärast seda või seoses vigastuse või surmaga.
2. Hüvitise suurust võib vähendada või hüvitise maksmisest keelduda ka juhul, kui ohver või taotleja on seotud organiseeritud kuritegevusega või kuulub vägivallakuritegusid toimepanevasse organisatsiooni.
3. Hüvitise suurust võib vähendada või hüvitise maksmisest keelduda ka juhul, kui osa- või täishüvitise maksmine oleks vastuolus õiglustunde ja avaliku korraga (ordre public).

Artikkel 9

Hüvitise kahekordse maksmise vältimiseks võib riik või konventsiooniosalise pädev asutus arvata hüvitist saavale isikule makstavast või tema taotletavast hüvitisest maha summa, mis on ohvri vigastuse või surma tõttu saadud süüdlaselt, sotsiaalkindlustuselt või kindlustuselt või muust allikast.

Artikkel 10

Hüvitise saaja õigus nõuda hüvitist võib hüvitisena makstud summa ulatuses minna üle riigile või pädevale asutusele.

Artikkel 11

Konventsiooniosalised tagavad hüvitissüsteemialase teabe kättesaadavuse võimalikele taotlejatele.

II osa. Rahvusvaheline koostöö

Artikkel 12

Konventsiooniosaliste kahe- ja mitmepoolsete vastastikuse abistamise lepingute kohaselt annab konventsiooniosalise pädev asutus konventsiooniga reguleeritavas asjas teisele konventsiooniosalisele selle asjaomase asutuse taotlusel võimalikult suurt abi. Konventsiooniosaline määrab abitaotluste vastuvõtmiseks ja asjakohaste abinõude rakendamiseks keskasutuse ning teatab sellest ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemiskirja Euroopa Nõukogu peasekretärile hoiule andes.

Artikkel 13

1. Konventsiooni kohaldamine tehakse teatavaks Euroopa Nõukogu Euroopa Kuritegevusprobleemide Komiteele.

2. Konventsiooniosaline teeb Euroopa Nõukogu peasekretärile teatavaks õigusaktid, mis käsitlevad konventsiooniga reguleeritava t valdkonda.

III osa. Lõppsätted

Artikkel 14

Konventsioon on allakirjutamiseks avatud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Konventsioon ratifitseeritakse, võetakse vastu või kiidetakse heaks. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või heakskiitmiskiri antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

Artikkel 15

1. Konventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil kolm Euroopa Nõukogu liikmesriiki on konventsiooniga ühinenud artikli 14 kohaselt.

2. Kui liikmesriik ühineb konventsiooniga hiljem, jõustub konventsioon tema suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil riik on oma ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või heakskiitmiskirja hoiule andnud.

Artikkel 16

1. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee võib pärast konventsiooni jõustumist kutsuda konventsiooniga ühinema riigi, kes ei ole Euroopa Nõukogu liige; komitee teeb sellekohase otsuse Euroopa Nõukogu põhikirja artikli 20 punktis d ettenähtud häälteenamuse alusel ning komitee liikmest konventsiooniosalised esindajate ühehäälse otsuse alusel.

2. Ühineva riigi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu peasekretär on ühinemiskirja kätte saanud.

Artikkel 17

1. Riik võib konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmiskirja hoiule andes nimetada territooriumi või territooriumid, mille suhtes konventsiooni kohaldatakse.

2. Riik võib Euroopa Nõukogu peasekretärile edastada teate, et ta kohaldab konventsiooni ka muule territooriumile, mis on teates nimetatud. Selle territooriumi suhtes jõustub konventsioon selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

3. Kahe eelmise lõike kohaselt edastatud teate võib selles nimetatud territooriumi suhtes tagasi võtta peasekretärile saadetava uue teatega. Tagasivõtmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

Artikkel 18

1. Riik võib konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmiskirja deponeerides teatada, et ta teeb reservatsiooni konventsiooni ühe või mitme sätte suhtes.

2. Lõike 1 kohaselt reservatsiooni teinud konventsiooniosaline võib selle Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava teatega alati kas täielikult või osaliselt tagasi võtta. Tagasivõtmine jõustub päeval, mil peasekretär on teate kätte saanud.

3. Konventsiooni sätete suhtes reservatsiooni teinud konventsiooniosaline ei saa nõuda selle sätte kohaldamist teiselt lepingupoolelt; kui reservatsioon on osaline või tingimuslik, võib lepingupool nõuda sätte kohaldamist niivõrd, kui võrd ta seda ise kohaldab.

Artikkel 19

1. Konventsiooniosaline võib konventsiooni alati denonsseerida Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava teatega.

2. Denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuue kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

Artikkel 20

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb nõukogu liikmesriikidele ja konventsiooniga ühinenud riikidele teatavaks:

- a) iga allakirjutamise;
- b) iga ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmise;
- c) konventsiooni artiklite 15, 16 ja 17 kohase jõustumise kuupäevad;
- d) konventsiooniga seotud muu akti või teate.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud 24. novembril 1983 Strasbourgis inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris; tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopiaid kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele ja riikidele, kes on kutsutud konventsiooniga ühinema.

Seletuskiri Vabariigi Valitsuse korralduse “Vägivallakuritegude ohvritele hüvitiste maksmise Euroopa konventsiooni” heakskiitmise ja volituste andmine” kohta

1. Sissejuhatus

Vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmise Euroopa konventsioon võeti vastu Strasbourgis 24. novembril 1983.a.

Konventsiooni on ratifitseerinud 15 riiki: Aserbaidžaan, Küpros, Tšehhi, Taani, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Luksemburg, Holland, Norra, Portugal, Hispaania, Rootsi, Šveits, Suurbritannia. Konventsioonile on alla kirjutanud, kuid pole ratifitseerinud kuus riiki: Armeenia, Belgia, Kreeka, Ungari, Island ja Türgi.

Konventsioon kuulub ratifitseerimisele. Konventsioon jõustub Eesti suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu peasekretär on ühinemiskirja kätte saanud.

Konventsiooni tõlkis Liina Pohlak. Keelelise korrektuuri teostas Tiido ja Tammi keeleagentuur 62 84 077, täiendava keelelise korrektuuri teostas Justiitsministeeriumi õigusloome metoodika osakonna terminoloogia talituse juhataja Kaia-Helle Alasi.

Seletuskirja koostas Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse ja toetuste osakonna peaspetsialist Leili Matsar 626 97 53.

2. Konventsiooni eesmärk

Konventsiooni eesmärgid on:

- 1) kehtestada Euroopas vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmise miinimumstandardid, millest riigid peavad oma vastavate õigusaktide koostamisel lähtuma;
- 2) tagada välismaalasest ohvritele hüvitise maksmine riigi poolt, kelle territooriumil kuritegu toime pandi;
- 3) abistada lepingupooli kõigis hüvitise maksmisega seotud küsimustes.

3. Konventsiooni sisu ja võrdlev analüüs

Konventsiooni **Artikli 1** kohaselt kohustuvad lepingupooled tagama, et nende kehtivad ja tulevased õigusaktid, mis käsitlevad vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmist, järgivad konventsiooni.

Eestis on vastavasisuline regulatsioon tagatud 15.12.1998.a. vastu võetud kuriteoohvritele riikliku hüvitise maksmise seadusega (RT I 1999, 4, 51; 95, 844; 2001, 3, 8; 2001; 100, 648; 2002, 56, 350; 61, 375; 110, 660), mille alusel määrab ja maksab nimetatud hüvitisi pensioniamet.

Konventsioon on kooskõlas põhiseaduse §-ga 123. Konventsioon sätestab standardid kuriteoohvritele makstavale riiklikule hüvitisele, mis on kooskõlas põhiseaduse §-dega 10 ja 25.

Artikkel 2 kehtestab riigi poolt vägivallakuritegude ohvrite hüvitiste maksmisele miinimumstandardid:

1) riigid maksavad hüvitist ainult juhul, kui muudest allikatest (õigusrikkuja, sotsiaalkindlustus jne) ei ole täielikku hüvitist võimalik saada.

Eesti vastava seaduse alusel on nimetatud põhimõtte sätestatud seaduse §-s 5 lg 3, mille kohaselt hüvitise suuruse määramise aluseks olevast kahjust arvatakse maha kõik summad, mida ohver või ülalpeetav on seoses vägivallakuriteost põhjustatud kahjuga saanud või on õigustatud saama muust allikast kui kuriteoga tekitatud kahju eest vastutavalt isikult.

2) hüvitist makstakse riiklikest vahenditest juhul kui õigusrikkumine:

- on toimepandud tahtlikult;
- on vägivaldne;
- põhjustab raske kehavigastuse või tervisehäire. Vigastus peab olema õigusrikkumise otseseks tagajärjeks. Seos põhjuse ja tagajärje vahel peab olema tõendatud.

Õigusrikkuja poolt kasutatud vägivald ei pea olema füüsiline. Hüvitist võib maksta ka psühholoogilise vägivalla juhtudel (näiteks tõsised ähvardused), mis põhjustavad raske tervisehäire või surma. Mõiste tervis võib hõlmata nii vaimset kui füüsilist tervist.

Eesti vastava seaduse § 2 lg 1 alusel on hüvitisele õigus, kui toime on pandud niisugune kuritegu, mis on tahtlik, kriminaalkorras karistatav ning millega kaasneb surm, raske tervisekahjustus või vähemalt kuus kuud kestev tervisehäire; § 2 lg 2 kohaselt on tegemist vägivallakuriteoga ka siis, kui see on toime pandud ettevaatamatuse tõttu otseselt kannatanu elu ja tervise vastu suunatud kuriteoga, mille toimepanija on eksinud teo õigusvastasust välistavate asjaolude suhtes.

Eesti seadus on ohvri suhtes soodsam, sest teatud ulatuses hüvitatakse ka varale tekitatud kahju nt riided ja kehafunktsioone asendavad abivahendid.

Hüvitist makstakse:

1) ohvrile;

2) vägivallakuriteo tõttu surnud isiku ülalpeetavatele. Ülalpeetavate mõiste määratletakse siseriiklikus õiguses. Kuriteoohvritele riikliku hüvitise maksmise seaduse § 3 lõige 2 kohaselt on ülalpeetavad riikliku pensionikindlustuse seaduse §-s 20 nimetatud isikud.

Riiklikest vahenditest makstakse hüvitist sõltumata sellest, kas õigusrikkuja on vastutusele võetud või süüdi mõistetud. Vastav põhimõtte on sätestatud seaduse § 2 lg 3.

Artikkel 3 reguleerib vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmise ruumilist kehtivust: hüvitist maksab riik, kelle territooriumil on õigusrikkumine toime pandud.

Kui kuriteo eri osad on toime pandud eri riikides, maksab hüvitist riik, kus ohver või tema ülalpeetavad alaliselt elavad, tingimusel, et osa õigusrikkumisest on toime pandud selle riigi territooriumil.

Konventsioon ei näe ette hüvitist oma riigi kodanikule, kes langes vägivallakuriteo ohvriks välismaal, kuid miski ei takista lepingupoolel teatud juhtudel kodakondsuspõhimõtte tunnustamist.

Konventsioon täpsustab välismaalaste kategooriad, kellel on õigus saada hüvitist:

- a) konventsiooni lepingupoole kodanikud;
- b) kõikide Euroopa Nõukogu liikmesriikide kodanikud, kelle alaline elukoht on riigis, kus kuritegu toime pandi.

Eesti seaduse kohaselt makstakse hüvitist Eesti kodanikule, pagulasele või välismaalasele, kellel on alaline või tähtajaline elamisluba. Hüvitist ei maksta juhul, kui lepingupoole kodanik viibib Eestis viisa alusel või kui ta viibib siin viisavabalt.

Territoriaalsuse põhimõtte kohaselt maksab ka Eesti riik hüvitist üksnes Eesti territooriumil toime pandud kuritegude ohvritele. Erandina makstakse hüvitist ka välismaal kuriteoohvriks langenutele, kui nad on Eesti kodanikud ja välismaal viibimine on tingitud õppimisest, töö- või teenistusülesannete täitmisest (§ 3 lg 2).

Seega tuleb käesoleva konventsiooni ratifitseerimisel täiendada seaduse § 3 sättega, mille kohaselt makstakse hüvitist kõigile Eestis viibivatele konventsiooniga ühinenud riikide kodanikele, kelle suhtes on kuritegu toime pandud Eesti Vabariigi territooriumil.

Vastav seadusemuudatus töötatakse välja koos ratifitseerimisseaduse eelnõuga. Teiste seadustega on konventsioon kooskõlas.

Artiklis 4 täpsustatakse järgmised kahju liigid:

- sissetuleku kaotus (n: haiguse tõttu);
- ravikulud;
- haiglakulud;
- matusekulud;
- ülalpeetavate puhul (lapsed, abikaasa jne), elatise kaotus.

Eesti vastavas seaduses reguleeritakse hüvitatavat kahju ja selle koostisosi §-des 5-9. Eesti seadus vastab kuriteoohvrile hüvitatava kahju koostisosade suhtes konventsiooni miinimumnõuetele.

Artikkel 5 võimaldab kehtestada:

- hüvitise ülemmäära. Kuna vägivallakuritegude ohvritele hüvitise maksmiseks eraldatud riiklikud vahendid on piiratud, võib teatud juhtudel osutada vajalikuks hüvitise ülemmäära kehtestamine.

- alammäära, millest väiksemat hüvitist ei maksta. Säte kitsendab konventsiooni reguleerimisala välistades väiksemad kahjud.

Eesti seaduses kasutatakse kaheksaguseid piirmäärasid: hüvitise suuruseks on 50 % vägivallakuriteoga tekitatud kahjust, kuid mitte rohkem kui 50 000 krooni. Hüvitise alammäära kehtestatud ei ole.

Artikkel 6

Ohvrile või tema surma korral ülalpeetavatele hüvitise maksmise taotluse esitamise tähtaja kehtestab iga riik ise.

Eesti seaduse alusel võib hüvitistaotlust esitada ühe aasta jooksul kuriteo toimepanemisest või ohvri surmapäevast arvates. Seaduse § 14 lg 2 kohaselt on erandkorras võimalik hüvitist taotleda ka pärast nimetatud tähtaja möödumist.

Artikkel 7 lubab ohvri majanduslikust olukorrast lähtuvalt hüvitise suurust vähendada või selle maksmisest keelduda.

Eesti vastava seaduse kohaselt makstakse hüvitis välja isiku majanduslikust olukorrast sõltumata.

Artikkel 8 lubab samuti hüvitise suurust vähendada või selle maksmisest keelduda kui:

- ohver on oma käitumisega mõjutanud kuriteo toimepanemist. Artikli 8 esimene lõige osutab juhtudele, mil ohver ajendab kuritegu (näiteks käitub agressiivselt või ohver aitab oma käitumisega kaasa suurema kahju tekkimisele, näiteks keeldub põhjendamatult ravist). Politseile õigusrikkumisest teatamata jätmine või koostööst keeldumine võivad samuti olla hüvitise vähendamise või maksmisest keeldumise põhjusteks;
- ohver on liige vägivallategusid toimepanevas kuritegelikus ühenduses või organisatsioonis;
- hüvitise maksmine on vastuolus õigluse või avaliku korraga (ordre public).

Eesti seaduses on hüvitise maksmist välistavad asjaolud sätestatud seaduse §-s 11, mis on kooskõlas konventsiooni art 8 nimetatud võimalustega.

Artikkel 9 sätestab, et topelt hüvitise maksmise vältimiseks võib riiklikest vahenditest makstavast hüvitise summast arvata maha õigusrikkujalt või teistest allikatest juba saadud hüvitise.

Eesti seaduse § 5 lg 3 kohaselt saab makstavast summast maha arvata kõik need summad, mida ohver on saanud muust allikast või on õigustatud neid saama muust allikast kui kuriteoga tekitatud kahju eest vastutavalt isikult.

Artikkel 10 reguleerib sisuliselt regressiõigust: kui ohvrile või tema ülalpeetavale makstakse hüvitist riiklikest vahenditest, võib ohvri õigus nõuda hüvitist õigusrikkujalt või teistest allikatest minna üle riigile või hüvitist maksvale asutusele.

Eestis reguleerib vastavat olukorda seaduse § 25, mille kohaselt pärast seaduse alusel hüvitise maksmist läheb hüvitise saaja õigus nõuda kahju hüvitamist kuriteoga tekitatud kahju eest vastutavalt isikult hüvitisena makstud summa ulatuses üle riigile. Tagasinõutav summa ei või olla suurem tsiviilhagiga rahuldatud summast.

Artikkel 11 sätestab lepingupooltele kohustuse tagada süsteemi käsitletava teabe kättesaadavus võimalikele taotlejatele. Ekspertide hinnangul on riikides, kus kehtib riiklikest vahenditest hüvitise maksmise süsteem, sageli tuvastatud, et süsteemi kasutatakse harva. See on tingitud peamiselt rahva teadmatusest hüvitissüsteemi olemasolu kohta ning näitab süsteemi parema tutvustamise vajadust.

Ohvritega vahetult pärast õigusrikkumist tegelevad asutused või teenistused (politsei, haiglad, asja arutav kohtunik, prokuratuur jne) on põhiliselt kohustatud teavitama ohvrid nende õigusest saada hüvitist.

Teavitamise kohustust reguleerib Eesti seaduse § 26, millega pannakse vastav kohustus eeluurimisasutusele. Praktikas tegeleb vastava informatsiooni edastamisega ka pensioniamet jagades selleteemalisi voldikuid.

Artikkel 12 reguleerib lepingupoolte koostööd konventsiooniga reguleeritavates küsimustes. Selleks tuleb määrata keskasutus ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemiskirja hoiuleandmisel.

Eestis on keskasutuseks Sotsiaalkindlustusamet. Sotsiaalkindlustusamet koordineerib pensioniameteid, kes maksavad välja kuriteoohvritele riiklikke hüvitisi.

Artikkel 13 osutab, et Euroopa Nõukogu Euroopa Kuritegevusprobleemide Komiteed tuleb konventsiooni kohaldamisega kursis hoida. Selleks edastavad lepingupooled Euroopa Nõukogu peasekretärile perioodiliselt teavet hüvitissüsteeme käsitlevate uute õigus- ja haldusnormide kohta.

Teabe edastamise kohustus jääb Sotsiaalministeeriumile.

Artiklid 14-20 sisaldavad lõppsätteid.

4. Eelnõu terminoloogia

Konventsioon ei sisalda uusi termineid.

5. Konventsiooni vastavus Euroopa Liidu õigusele

Konventsioon on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Euroopa Kohus tegi 02.02.1989 otsuse kaasuses 186/87 Cowan v Le Tresor Public, kus inglase turist langes Pariisis kallaletungi ohvriks ja Prantsusmaa keeldus talle hüvitist maksmast, kuna ta polnud Prantsusmaa alaline elanik. Tuginedes liikumisvabadusele, leidis kohus, et liikmesriik peab tagama riigis viibivale kuriteoohvriks langenud isikule samasuguse kaitse nagu oma kodanikele ja alalistele elanikele.

Lisaks on EL Komisjonis valminud direktiivi eelnõu, mis kohustab liikmesriike maksma hüvitist nende territooriumil tahtliku kuriteo või terrorismi ohvriks langenud isikutele või nende ülalpeetavatele. EL Nõukogu andis juba 1999.aastal Komisjonile ülesandeks kehtestada kuriteoohvrite hüvitiste miinimumstandard.

Komisjon võttis 2001.aastal vastu sellekohase Rohelise raamatu (COM(2001) 536 – C5-0016/2002 – 2002/2022(COS)), mida toetas Euroopa Parlament oma 24. septembril 2002. a. vastu võetud resolutsiooniga. Samuti toetas seda Majandus- ja Sotsiaalkomitee 20. märtsil 2002. a.

Hüvitis peaks hakkama katma kõiki kuriteoga tekitatud kahjusid, mis iseenesest on laiem käesoleva konventsiooni käsitlusest. Hüvitist peaks hakkama maksma vastavalt siseriiklikule õigusele.

6. Konventsiooni ratifitseerimise mõjud

Vägivallakuriteoga tekitatud kahju hüvitamise konventsiooni ratifitseerimisega tagab Eesti oma riigi kodanikele võrdse kohtlemise hüvitise maksmisel teistes konventsiooni ratifitseerinud riikides. Samuti tagab Eesti lepingupoolte kodanikele õiguse saada hüvitust juhul, kui nad peaksid langema kuriteoohvriks Eesti territooriumil viibides. Senine regulatsioon on suunatud ainult Eesti kodanikele ja Eestis elamisloa alusel elavatele välismaalastele.

Eesti vastav seadusandlus on peamiselt vastavuses konventsioonis esitatud nõuetega. Konventsiooni ratifitseerimise ettevalmistamisel tuleks Eesti seadusandluses laiendada subjektide ringi, kellel tekib Eestis vägivallakuriteo ohvriks langemisel õigus nõuda hüvitist.

7. Konventsiooni ratifitseerimisega kaasnevad kulutused

Kui Eesti ratifitseerib konventsiooni, tuleb teha vastav muudatus kuriteoohvrite riikliku hüvitise maksmise seadusesse. Konventsiooni ratifitseerimiseks vajaliku seadusemuudatusega kasvab hüvitise saajate ring nende konventsiooniga ühinenud riikide kodanike võrra, kes viibivad Eestis ilma elamisloata ja kes siin langevad vägivallakuriteo ohvriks.

Siseministeeriumi sisejulgeoleku analüüsi osakonna nõuniku Andri Ahvena andmetel oli 2001. aastal vägivallakuriteo ohvriks langenud lepinguosaliste riikide kodanike arv järgmine:

Riik	Juhtumite arv	Surmajuhtumite arv
Soome	15	2
Rootsi	1	-
Norra	1	1
Kokku	17	3

Kuna kahjude suurus ei ole teada, on lisakulusid raske prognoosida. Konventsioon ei ole otsekohaldatav, seega toimub hüvitise määramine siseriikliku õiguse kohaselt. Vastavalt kuriteoohvrite riikliku hüvitise maksmise seadusele, arvutatakse hüvitise suuruselt maha summad, mida ohver on õigustatud saama muudest allikatest (s.h sotsiaalkindlustuselt).

Lepinguosaliste riikide kodanikest langevad Eestis vägivallakuriteo ohvriteks valdavalt Soome kodanikud. Eesti Vabariik on Soomega sõlminud sotsiaalkindlustuslepingu, mille alusel kompenseerib Soome pool oma kodanike ravikulud Eestis. Seega peaks Soome kodanikele ravikulud kuriteoohvritele riikliku hüvitise skeemi alusel hüvitama ainult

juhul, kui nad ei ole ravikindlustatud ja neil ei ole ka muud kindlustust, mis on suhteliselt vähe tõenäoline.

Riiklikku matusetootust Soomes ei ole. Soome ekspertide hinnangul maksab matuse korraldamine Soomes ca 2500-3000 EUR, mis on 39 000 – 47 000 krooni. Kuna Eesti hüvitab vaid poole kulutustest, võib ohvri surma korral hüvitise suurus olla 19 500-23 500 krooni.

Ohvri surma korral hüvitatakse tema ülalpeetavatele teatud protsent ohvri eelnevast sissetulekust (protsendi suurus sõltub ülalpeetavate arvust), millest arvutatakse maha kõik summad, mida ohver saab muudest allikatest ja saadud summa jagatakse pooleks (seaduse üldpõhimõte, et hüvitatakse vaid pool kahjust). Soome toitjakaotuspension sõltub väga erinevatest teguritest, kuid üldiselt minimaalne toitjakaotuspensioniks makstav summa on 40% ohvri eelnevast sissetulekust. Seega on tõenäoline, et Soomes makstav toitjakaotuspension katab ära Eesti seaduse alusel arvutatud hüvitise.

Tulenevalt kuriteoohvritele riikliku hüvitise maksmise seaduse §-st 27 on seaduse alusel makstavate kulude katteallikaks süüdimõistva kohtuotsusega kaasnev sundraha. 2002. aasta novembriks on nimetatud sundraha laekunud 6,4 miljoni krooni ulatuses. Seaduse alusel on 2002. aasta 9 kuuga välja makstud 183 tuhat krooni. 2003. aasta eelarvesse on planeeritud kuriteoohvrite hüvitisteks 1 miljon krooni.

Rakendusaktid

Konventsioonil ei ole rakendusakte.

Jõustumine

Konventsioon kuulub ratifitseerimisele. Konventsioon jõustub Eesti suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu peasekretär on ühinemiskirja kätte saanud.

Kooskõlastamine

Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Siseministeeriumile ja Välisministeeriumile. Siseministeerium ja Rahandusministeerium kooskõlastasid eelnõu märkusteta. Justiitsministeeriumi kiitis eelnõu heaks koos märkustega konventsiooni tõlke keelekasutuse kohta ja Välisministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Märkustega on arvestatud.

Siiri Oviir
Minister

Maarja Mändmaa
Kantsler

Lisad: kooskõlastuskirjad 1 eks 5-1 lehel

Leili Matsar 626 97 53